

IN. NOMINE. NUMINIS. ESTO.
DE.

PRIMORUM. ET.
SECUNDORUM.
NATURAE. DI-
SCRIMINE.

IN.
PERANTIQUA. ERFURTENSI. ACADEMIA.
INDULTU.
FACULTATIS. PHILOSOPHICAE.
BENIVOLO.

PRO. LOCO.

IN. EADEM. RITE. OBTINENDO.
PRIDIE. NONARUM. AUGUSTI.

A. O. R. clb Is ec III.

H. L. Q. C.

DISPUTABIT.

M. JOANNES. HENRICUS,
GEBHARDI,

MOLHUSINUS.

POETA. LAUREATUS. CAESAREUS.

ERFORDIAE, AERE. GROSCHIANO,

Cl. Dn. Mayland
Amico meo non
Minimo
Witteberge liter
incontenti
F. lici Audio n. l. l. f.
m. l. f.

VIRIS.
MAGNIFICIS. CONSULTISSIMIS. AMPLIS-
SIMIS. EXCELLENTISSIMIS. ET.
PRUDENTISSIMIS.

DOMINIS.
DNN. CONSULIBUS.
DN. SYNDICO.

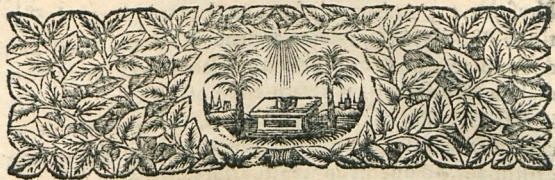
UT. ET.
COETERIS. SENATUS. INTIMI. MEMBRIS.
GRAVISSIMIS.

LIB. ET. IMP. CIVITATIS. MOLHVSINAE.
RECTORIBVS.

PATRIBUS. PATRIAE. OPTIMIS.
PATRONIS. MEIS. MAXIMIS.
FAUTORIBUS. QVE. SUMMIS.
DEVOTIONIS. MEAE. CENTRO.

HOC.

VALECUN. QVE.
SUBJECTA. MENTE. ET. MANU.
CONSECRAT.
AUTOR.

§. I.

NUltra, ut vocantur, consecraria, cum exprimis & secundis naturæ deducantur, quæ & non nisi ex illorum genuina doctrina intelligi possint; eorum s̄vavitate, quam circa consecratorum quorundam explicationem & decisionem in nos redundare faciunt, adductus, ansam de primis & secundis naturæ, illorumque discrimine aperto arripui disputandi.

§. 2. Quo autem accuratius res explanetur atq; intelligatur, terminus *natura* ante omnia ab ambiguitate, qua pollet, liberandus erit; Siquidem in aprico est, quod ij omnium rerum creator, qui est Deus, per naturæ vocabulū intelligatur, uti vel ex sententia illorum, qui ex profano quodam fastidioplanam & receptam Dei appellationem defugiunt, substituentes vocem naturæ, sive sua sponte affirmant, sive per bonam consequentiam, si efficaciam illam & vim agendi, quæ in rebus perspicitur, doceant. Qua de re Puf. de Offic. Hom. & civ. differit. Hæc acceptio, quæ passim apud scriptores ethnicos occurrit, alio, barbaro quamvis, insignitur nomine naturæ naturantis.

§. 3. 2) Ad creaturas respectu, ipsis quæ tribuitur significatio, appellatur natura naturata, multiplicemq; admittit significatum; Inclinationem & indolem cicero offic. Lib. 1. p. m. 55. Propertius l. 2. El. 8. v. 20. Horat. 1. Ep. 10. v. 14. Principium & causam motus ac quietis, ejus rei, in qua primum & per se & non ex accidenti Aristoteles l. 2.

Phys. c. 1. t. 3. Animam ipsam, ex data nimirum definitione Philosophi quidam, approbante Zeifoldo in Lib. de Anima Sect. 1. §. 63. Essentiam ipsam sive rationem formalem & substantiam ipsam compositi. Magn. Dn. D. Hebenstreit Philos. Prim. p. 204. B. Slevogtius disp. Academicam Disp. XII. p. 241. B. Lyser. Syst. Theol. p. 832. denotare existimant. Ad quemcunq; igitur significatum, si de naturæ primis & secundis agendum, eodem plane respectu atque modo referas, idem esse, non putaveris; Quamvis unum quemque horum sensum hæc demum sequantur.

§. 4. Prima naturæ verò, de quibus primò agimus & quæ ab autoribus alijs atq; alijs declamantur nominibus: Principia naturalia, principia naturæ, initia naturalia, initia, primæ conciliationes naturæ, prima animorum vis &c. Græcè *ἀρχαὶ τῆς φύσεως* &c. Illud esse, quod simul atq; natum est animal, ipsum sibi conciliatur & commendatur ad se conservandū atq; statum suū & ad ea, quæ conservantia sunt ejus status, diligenda, alienatur autem ab interitu, ijsq; rebus, quæ interitū videntur adferre, docent philosophi. vel quod brevius: sunt appetitio & instinctus, quo animal à nativitate ex amore sui conservationem sui intendit.

§. 5. Quemadmodum autem ratione varia quis sui conservationem intendere potest; ita & hic instinctus, quo animal illud ipsum intendere dicitur, admodum varius: 1) per quem animal quodvis, simul atque natum est, se ipsum suumq; statum quam maxime amat. 2) per quem amat ea, quæ sunt conservantia illius status. 3) per quem animal aversatur suū interitum. 4) per quem aversatur ea, quæ interitum suum videntur adferre. 5) per quem se ipsum suumq; statum conservare amat. 6) per quæ acquirere nititur ea, quæ bona sunt, istiusque status sunt conservantia. 7) per quem repellere nititur ea, quæ videntur interitum adferre, ac statui, in quo ipsum natum est, nocere. §. 6.

§. 6. Antequam ulterius progrediamur, annotamus, quod prima naturæ ratione subjecti, in quo existere solent, sint duplicia: vel enim cadunt in homines, vel in bruta. Quod mirifica elegantia & eruditione, Judice Petro Crinito Comment. de honesta disciplina Lib. XIII, fo. XLIX. Bardesanes Syrius, literis demandavit: Homo, inquit, nascitur, alitur, crescit, comedit, bibit, dormit, senescit, moritur. Leo carnes comest, ac si quis injuriam inferat, strenue pro salute pugnat; Oves autem foenum esitant, carnes neququam attingunt, neque se ab injuria defendunt: Scorpius terræ glebis depascitur & aculeo virulento nec injuriantes invadit: Formica duce natura futuram hyemem providet, ob idque summo labore ipsa æstate alimenta sibi ad vitam recondit. Apes ipsæ mel conficiunt, eodemque nutriuntur. Plura eademque magis miranda, addit laudatus autor, possem narrare, sed hæc satis arbitror, ex quibus intelligamus, bruta ipsa & rationis expertia ferri natura & secundum eam vivere jucunde.

§. 7. Ex his, vel me non dicente, satis perspectum habebis, non tantum hominibus, non tantum brutis; sed tam hominibus, quam brutis maxime competere. In quam rem, præter cæteros, Laudatus Autor I. c. more suo, id est, erudite differit, affirmans: Hæc omnia, scilicet prima naturæ, homini cum cæteris animantibus æqua ratione esse communia. Nequaquam proinde hæc sumenda, ac si brutis prima naturæ, quatenus prima naturæ formaliter & in sensu duplicativo, qua ratione tantum hominibus tributa velimus, adscribenda essent; sed, si brutis inesse philosophi statuunt, sensu diviso & materialiter in esse, firma sententia est. Absente enim respectu, quo appellantur prima, non potest non etiam abesse ipsa appellatio; jam ratione, quæ ponit respectum, bruta destituuntur penitus.

§. 8. De naturæ secundis ut pauca adhuc addamus, restat.

Hæc cur ita appellentur, vel tractationis ratio demonstra-
ret; nisi ex antecedenti §. quod ratione illius, quod hæc
sequitur, ita denominata, innotuisset, ac ex varijs titulis,
quibus insigniuntur, clarum evaderet sequentibus: Ipsam
rationem vel convenientiam Cicero, notionem convenienti-
æ rerum cum ipsa ratione Grotius, consequentia alij, appel-
lare consueverunt naturæ secunda, quæ à recentioribus ver-
bis describuntur clarioribus: quod sint dictamen rationis, per
quod prima ad qualitatem moralem iusti iniustive determinan-
tur, inq; eum formantur habitum, ut hominis esse videantur.

§. 9. Ne tandem id, quod titulus hujus dissertationis pro-
misit, negligere videar, quomodo deniq; Prima naturæ &
secunda naturæ à se differant, dicendum iudico. I. differunt
ratione temporis. Prima enim in homine prius quam naturæ
secunda existunt; non obstante, quod nullus hominum hanc
lucem sine ratione & ejusdem possessione adspicere possit.
Cum usus rationis autem primo statim nativitatis momento
nunquam in homine nudo sese exerat, ubi tamen statim a-
mor sui ipse viget, nutrimenta appetendo.

§. 10. II. Causæ efficientis ratione. Aliam profecto atq; aliam
agnoscunt causam prima naturæ, aliam atq; aliam secunda
naturæ. Primorum naturæ causam appellabis efficientem ap-
petitum sensitivum & ipsum sensum; secundorum autem na-
turæ designabis intellectum, præeunte Cicerone: Duplex, in-
quit, est vis animorum atque naturæ. Una in appetitu posita
est, quæ est ^{ἡ πρώτη} Græcè, quæ hominem huc & illuc rapit: altera
in ratione quæ docet, & explanat, quid faciendum fugien-
dumq; sit. Offic. Lib. I. p. m. 46. & Lib. III. de finibus: Ita esse id,
sic probant, quod antequam voluptas aut dolor attigerit, sa-
lutaria appetant, aspernenturq; contraria. Fieri au-
tem non posset, ut appeterent aliquid, nisi sensum haberent
sui, eoq; se & sua diligerent. Ex quo intelligi debet, principi-
um esse ductum a se intelligendi sui.

§. II.

§. II. III. Ratione finis. Brutum æq; ac homo, antequam usum habeat rationis nihil aliud intendit quam rationem vitam suam prolongandi, ab omni, interitum quod videtur afferre, custodiendi & hanc ut adipiscantur omnes eo revocat vires, non ulterius prospiciendo: an justa an injusta salutari possit; Homo autem, quatenus juxta secundorum naturæ dictamen prima naturæ & rationem vitam conservandi & defendendi dijudicat, præter conservationem sui & amorem observat honestatis integritatem, id quod Barfedanes Syrius probe annotavit: Hominibus non simplex rerum cupido; sed hominum singuli vitam sibi pro voto deligunt, neq; vicinos, nisi quantum libuit, imitantur. l. c.

§. 12. IV. Ratione dignitatis, quam cernimus ex fine I) Cujus enim finis est dignior, id ipsum dignius esse cõferatur, jam vero quilibet, quod primorum finis non sit æquiparandus fini secundorum naturæ, facile intelligit atq; concedit. Et quemadmodum brutis id eo antecellit homo, cum ratione sit præditus; ita ex hoc ipso fundamento secunda naturæ primis sunt antepõnenda. Rationi enim recta nil nisi rectitudinis regula instar normæ subjicitur. Hinc appetitus isti, qui longius evagantur & tanquam exultantes sine cupiendo, sive fugiendo non satis ratione tenentur, sine dubio finem & modum transeunt d. l. cicer. 2] Ex objecto, circa quod versantur. Ibi aliquando prima naturæ versantur circa illud, quod rectitudinis regulæ maxime est contrarium, secernere ab honesto utile & constituere hoc sibi esse acquirendum, non attendendo, an sit justum, an injustum, an honestum, an inhonestum? Secunda vero naturæ nunquam merentur questum acerbum Ciceronis, quod in verbo *utile* lapsa consuetudo deflexerit devia sensimque eo deducta sit, ut ab honesto utile secernat & constituat aliquod honestum, quod utile non esset & utile, quod non honestum. Quicquid igitur naturæ secunda peragunt non tantum est utile, sed honestum, sed justum. 3) Ex perfectione, quæ primis demum naturæ ex secundis additur. Prima demum ex accessione secun-

cun-

cundorum perficiuntur, in, ut Cicero, rationem præesse, appetitum vero obtemperare, dicat & efficiendum, ut appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, svadeat & illum demum, qui hanc viam, quam nimirum secunda naturæ nobis demonstrant & in convenientia & conervatione naturæ consistit, ducem sequitur, nunquam aberraturum, affirmet l. c. Perfici igitur prima naturæ à secundis naturæ nullum amplius superest dubium. Cur autem non majori secunda quam prima polleant dignitate, cum omne illud, quicquid se habet ut perficiens & perficibile differat ut nobilius & ignobilius?

§. 13. Quamvis ergo quæstio de precatione mortis hominis Christiani ex his thesibus nec possit nec debeat decidi, ut res fori Theologici; Attamen ad quæstionem: an homo, prout sub philosophiæ considerationem cadit, mortem sibi ipsi precari possit, siue non? facile ex his respondere possumus vel affirmando, quod aliquando fieri possit, si secunda naturæ sequatur vel negando, si homo prima naturæ tantum sequatur.

§. 14. Multa alia adhuc adjici potuissent, nisi alia ratio prohibuisset. Nimirum: Non omne illud, quod primis naturæ est contrarium est contrarium secundis. e. g. mortem inire, quod salus reipub. floreat: nec omne, quod primis conveniens est conveniens secundis e. g. fugere mortem: Nec omne, quod contrarium est secundis, statim contrarium primis. e. g. bonum jucundum sub bono inhonesto & turpi: Nec omne, quod conveniens secundis est conveniens primis e. g. ut bonum honestum sub bono tristi. De cætero quæri: an Prima naturæ sint principium cognoscendi Philosophiæ moralis, an non? Remittimus autem hæcce ad ea tempora, quæ permiffura. Jam

GLORIA SUMMO!

Ji 2149

ULB Halle 3
002 410 087

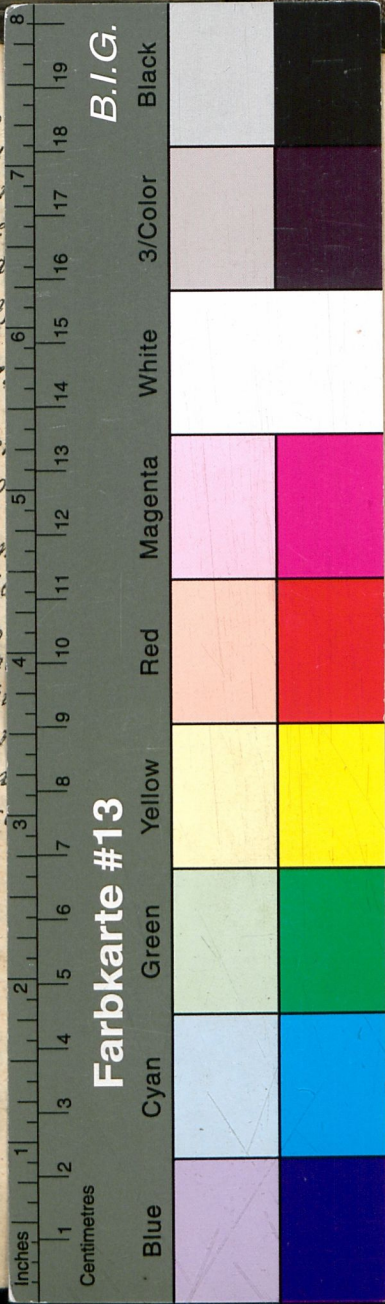
sb.

Vs 18

VONA

B.I.G.

Farbkarte #13

IN. NOMINE. NUMINIS. ESTO.
DE.

**PRIMORUM. ET.
SECUNDORUM.
NATURAE. DI-
SCRIMINE.**

IN.
PERANTIQUA. ERFURTENSIS. ACADEMIA.
INDULTU.
FACULTATIS. PHILOSOPHICAE.

BENIVOLO.
PRO. LOCO.

IN. EADEM. RITE. OBTINENDO.
PRIDIE. NONARUM. AUGUSTI.

A. O. R. clo Is ec III.
H. L. Q. C.

DISPUTABIT.
**M. JOANNES. HENRICUS.
GEBHARDI.**

MOLHUSINUS.
POETA. LAUREATUS. CAESAREUS.

~~ERFORDIAE. AERE. GROSCHIANO.~~
ERFORDIAE. AERE. GROSCHIANO.

*Cl. Dr. Mayland
Amice meo non
Minimo
Witteberge liter
incumbenti
felici studio in def
niti.*